

آسیب‌شناسی سرفصل دروس ادبیات رشته زبان و ادبیات فرانسه در مقطع کارشناسی

الهام علیزاده^۱

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فرانسه دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

رؤیا لطافتی

استاد زبان و ادبیات فرانسه، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

حمیدرضا شعیری

استاد زبان و ادبیات فرانسه، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

محمودرضا گشمردی

دانشیار زبان و ادبیات فرانسه، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

چکیده

حضور زبان فرانسه در ایران به دوره صفویه و تدریس زبان فرانسه به شکل رسمی در دانشگاه‌های ایران به سال ۱۳۱۵ باز می‌گردد. دانشگاه تهران اولین دانشگاه در ایران است که کرسی زبان و ادبیات فرانسه را بنیاد نهاد. امروزه این رشته با سه گرایش ادبی، مترجمی و آموزش و در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در دانشگاه‌های دولتی شهرهای تهران، مشهد، اصفهان، تبریز، اهواز، سبزوار، شیراز، همدان و یزد دانشجوی می‌پذیرد. رشته زبان و ادبیات فرانسه در مقطع کارشناسی دانشگاه‌های مذکور و همچنین دانشگاه آزاد اسلامی بیشترین تعداد متقاضی را دارد؛ از این رو بیشترین تعداد فارغ‌التحصیلان رشته زبان فرانسه را دانشجویان گرایش زبان و ادبیات فرانسه تشکیل می‌دهند. بررسی مشکلات آموزشی دانشجویان زبان فرانسه در زمینه‌های مرتبط با آواشناسی، دستور زبان، نگارش، تولید شفاهی تاکنون مورد نظر محققین بوده است، اما مشکلات آموزش ادبیات از این حیث مغفول مانده است. برای آسیب‌شناسی آموزش ادبیات فرانسه در دانشگاه باید از سه منظر استاد، دانشجو و مواد درسی بررسی‌ها صورت بگیرد. در این پژوهش برآنیم که با

1. Email: elham.alizadeh@modares.ac.ir

DOI: <https://doi.org/10.22067/rttf.v1i2.84490>

کمک تحقیقات میدانی و پرسشنامه مشکلات پیش روی دانشجویان زبان و ادبیات فرانسه در کلاس‌های ادبیات را از منظر مواد درسی تعیین شده از سوی وزارت علوم تحقیقات و فناوری در قالب سرفصل دروس مورد بررسی قرار دهیم و بتوانیم با واکاوی دقیق سرفصل‌های به کارگرفته در دانشگاه‌های مختلف به نقاط ضعف و قوت آن پرداخته و البته در این پژوهش نظرات دانشجویان، مورد استناد ما برای رسیدن به نتیجه‌گیری است. هدف ما از نگارش این تحقیق برداشتن گامی در راستای حل مشکلات بخش زیادی از دانشجویان پذیرفته شده در این رشته تحصیلی و ارائه راه‌کارهایی برای رفع بخشی از این مشکلات است.

کلیدواژه‌ها: آسیب‌شناسی، آموزش ادبیات، سرفصل، رشته زبان و ادبیات فرانسه.

مقدمه

ژان هوسی^۱ در کتاب خود با عنوان مثلث آموزشی^۲ مدعی می‌شود که "آموزش، هم‌چون مثلثی است که از سه عامل تشکیل شده: ابتدا آنچه آموخته می‌شود، سپس مدرس و درنهایت شاگردی که می‌آموزد". (Houssaye, 1998:30) برای داشتن کلاس موفق از نظر آموزشی باید هر یک از این سه مورد در شرایط ایده آل باشند. معلم سواد و دانش کافی برای تدریس و انتقال مطالب داشته باشد، دانش‌آموز باید از انگیزه و نشاط مناسب برای یادگیری برخوردار باشد و مواد درسی باید به صورت کارشناسی و مطالعه شده طراحی و برنامه‌ریزی شده باشد. در این مقاله بررسی سرفصل دروس ادبیات فرانسه مقطع کارشناسی رشته زبان و ادبیات فرانسه دانشگاه‌های ایران، برای برطرف کردن نقایص موجود در محتوای آموزشی دروس ادبیات با هدف تربیت دانشجویانی مأنوس با ادبیات صورت خواهد پذیرفت.

سرفصل عبارت است از طرح درس و مواد درسی که مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری است. رشته زبان و ادبیات فرانسه در سال ۱۳۹۰ تغییراتی را در سرفصل مصوب سال ۱۳۶۶ داد و در حال حاضر سرفصل جدید که سرفصل پیشنهادی دانشگاه تهران است، در اختیار دانشگاه‌هاست. بعضی دانشگاه‌ها از سرفصل قدیمی پیروی می‌کنند و بعضی دیگر برخی

1. Jean Houssaye.

2. Le triangle pédagogique

از مفاد برنامه‌دستی را تغییر داده‌اند^۱، از این رو پراکندگی و یکسان نبودن سرفصل دروس دانشگاه‌های مختلف را شاهدیم. با این وجود، نکته‌ی مشترک در سرفصل اغلب دانشگاه‌ها تقسیم‌بندی دروس ادبیات به سه دسته است: دسته‌ی اول ادبیات محض محسوب می‌شود و شامل ادبیات قرون ۱۷-۱۸-۱۹-۲۰، نمایشنامه، رمان، شعر، ادبیات معاصر و نویسندگان فرانسوی‌زبان است. دسته‌ی دوم، تفسیر متون ادبی مرتبط با قرون ۱۷-۱۸-۱۹-۲۰ و درس نقد ادبی است و دسته‌ی سوم ادبیات تطبیقی را در برمی‌گیرد. همه‌ی این دروس، به‌جز درس نویسندگان فرانسوی‌زبان که در نیمسال چهارم ارائه می‌شود، از نیمسال پنجم تا هشتم تدریس می‌شود. طبق اهداف تعریف شده در سرفصل دروس ادبیات، با اتمام دوره‌ی کارشناسی و ورود به مقطع کارشناسی ارشد رشته ادبیات فرانسه، باید دانش‌آموختگانی داشته باشیم با سطح دانش ادبی مطلوب، اما نتیجه‌ی حاصل مغایر با این هدف است و ما با دانشجویانی سروکار داریم که سطح دانش ادبی محدود و حتی ناچیزی دارند. سطح دانش ادبی پایین دانشجویان از جمله مواردی است که مدرس ادبیات فرانسه در کلاس‌های تخصصی ادبیات مقطع کارشناسی ارشد با آن روبه‌روست. در این مقاله درصدد یافتن علل این مسئله هستیم که چرا دانش ادبی دانشجویان فارغ‌التحصیل مقطع کارشناسی رشته زبان و ادبیات فرانسه همسو با اهداف آموزشی در نظر گرفته شده در برنامه‌ی درسی دروس تخصصی این رشته، شکل نمی‌گیرد؟

پیشینه تحقیق

مطالعه و بررسی برنامه‌ی درسی در رشته‌های مختلف دانشگاهی و در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا با هدف بهبود بخشیدن به تولید و توسعه علم در کشور به‌صورت مقاله، سخنرانی و نشست انجام گرفته است. بررسی برنامه‌ی درسی در مدارس و از سوی کارشناسان آموزش و پرورش و به‌ویژه مدیریت آموزشی نیز در این باره صورت گرفته است. اما در زمینه بررسی برنامه‌ی درسی رشته زبان فرانسه و با تمرکز بر دو گرایش ادبیات و مترجمی در مقطع کارشناسی، ادبیات-مترجمی و آموزش در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری می‌توان به پژوهش‌های ذیل اشاره کرد:

۱. دانشگاه‌ها مجاز به تغییر ۴۰ درصد از سرفصل مصوب هستند.

مقاله علمی-پژوهشی *ادبیات، بستری مناسب برای آموزش زبان به زبان‌آموز ایرانی* نوشته شده توسط دکتر رؤیا لطافتی که در مجله پژوهش ادبیات معاصر جهان شماره ۴۶ دوره ۱۳ پاییز و زمستان ۱۳۸۷. در این مقاله ضرورت استفاده از روش‌هایی که بیشترین انگیزه در راه یادگیری زبان خارجی را محقق می‌کنند به‌عنوان یک اصل مهم معرفی شده است. متون ادبی به‌مثابه متون حقیقی که بازتاب کنش‌های زبانی جامعه‌اند همچون یک مؤلفه قدرتمند فرهنگی در اختیار معلم قرار دارد تا زبان خارجی را همراه با ظرافت‌های زبانی و گوشه‌های فرهنگی مستتر در زبان به زبان‌آموز بیاموزاند. شروع آموزش زبان با متون ساده‌تر و به‌تدریج به‌موازات رشد ادراکی دانشجویان، متون سخت‌تر به مدرس توصیه می‌شود. عوامل مؤثر در جذب بهتر آموزه‌های زبان، بیشتر متأثر از انگیزه‌های خودجوش زبان‌آموزان است. به این معنی که با درآمیختن با جهان متن و فهم مضامین آن، گفت‌وگویی میان متن و خواننده برقرار می‌شود. شرکت فعالانه زبان‌آموز در مقام خواننده متن، سبب دریافت مؤلفه‌های ساختاری زبان تازه توسط او می‌شود.

مقاله علمی-پژوهشی نوشته شده توسط مهری بهرام بیگی با عنوان *نگاهی به سرفصل‌های درسی رشته زبان فرانسه (ادبیات و مترجمی)* که در شماره ۷ دوره بهار ۱۳۸۰ فصلنامه علمی-پژوهشی سمت به چاپ رسید. در این مقاله به آموزش زبان فرانسه به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین زبان‌های خارجی تدریس شده در ایران که به دوره صفویه بازمی‌گردد نگاه شده است. با بررسی تاریخچه آموزش زبان و تغییر و تحولات آن به بیان خصوصیات مطلوب سرفصل درسی پرداخته شده است. از ویژگی‌های سرفصل مطلوب در این مقاله می‌توان به عدم تداخل مطالب، دوری از تکرارها و خالی از ابهام بودن آن اشاره کرد.

مقاله دیگری با عنوان *ویژگی‌های مطلوب در تدریس سرفصل درسی دانشگاهی با نقد بر سرفصل‌های درسی رشته زبان فرانسه* نوشته مهری بهرام بیگی و به چاپ رسیده در شماره ۲۵ دوره ۱۶ تابستان ۱۳۹۱ فصلنامه سمت، نیز به این مقوله پرداخته است.

در این مقاله سرفصل به‌عنوان الگویی برای فعالیت آموزشی در نظر گرفته شده است که پیشرفت کلاس به آن وابسته است به همین دلیل نگارش سرفصل درسی مناسب همچون سرمایه‌گذاری مفیدی برای بهبود روند تدریس محسوب می‌شود، لذا سرفصل‌های قدیمی،

غیرکاربردی و نامتناسب با حجم و تعداد واحد درسی از آنجاکه عامل ایجاد سلب اطمینان از دانشجو می‌شود مردود به حساب می‌آید.

از همین محقق مقاله دیگری با عنوان *نیازسنجی منابع درسی دانشگاهی رشته زبان فرانسه در مقطع کارشناسی و ارزیابی محتوایی کتاب‌های گروه فرانسه سمت* در شماره ۲۹ دوره ۱۷ پاییز ۱۳۹۲ فصلنامه سمت به چاپ رسیده است. در این مقاله آموزش زبان همراه همیشگی سه مفهوم معرفی شده است: استاد، دانشجو و منبع درسی. هماهنگی بین این سه مفهوم هدف آموزش را محقق می‌سازد و باید محتوای درسی با هدف سرفصل‌های درسی هماهنگ باشد. جامعه آماری تشکیل دهنده این مقاله را استادان زبان فرانسه تشکیل می‌دهند.

رساله دکتری اعظم اسدنژاد موضوع *آموزش مهارت خواندن متون ادبی در کلاس زبان فرانسه به‌عنوان زبان خارجی در ایران؛ کاستی‌ها و راه‌حل‌ها* در سال ۹۲ به بررسی چگونگی تدریس مهارت خواندن در کلاس آموزش زبان خارجی با تکیه بر متون ادبی پرداخت. در این رساله در مبحث آموزش زبان فرانسه به‌عنوان زبان خارجی، خواندن به‌عنوان یکی از چهار مهارت مهم در آموزش زبان در نظر گرفته می‌شود که زبان‌آموزان باید آن را فرا بگیرند. هدف کلاس خواندن، گسترش روش‌های راهبردی خواندن زبان‌آموزان و توانمند کردن آنها برای برقراری یک ارتباط نوشتاری با متن می‌باشد.

رساله دکتری هاله چراغی با عنوان *مطالعه برنامه درسی زبان فرانسه دانشگاه‌ها در مقطع کارشناسی و تأثیر آن در موفقیت و عدم موفقیت به کارگیری زبان نزد دانشجویان (از محتوا و عملکرد تا چالش‌ها و چشم‌اندازها)* در سال ۹۴ رویکرد حاکم بر شکل‌گیری برنامه درسی دانشگاه‌ها در مقطع کارشناسی رشته زبان و ادبیات فرانسه در ایران را مورد بررسی قرار داده است و هدف آن دست یافتن به شیوه‌های آموزشی مناسب و راهبردی‌تر به‌منظور کسب نتیجه بهتر می‌باشد. این رساله در پنج فصل نگاشته است: فصل اول درباره روش و رویکرد پژوهشی رساله توضیح داده است، فصل دوم به بررسی مطالعات پیشین در این مورد پرداخته، در فصل سوم اصول بنیادی شکل‌گیری برنامه درسی آموزشی دانشگاه مورد مطالعه قرار گرفته

است، در فصل چهارم با شیوه مبتنی بر مطالعات زیرساختی کیفی و کمی برنامه درسی تحلیل و تفسیر شده و فصل آخر نتیجه‌گیری می‌باشد.

رساله دکتری نسیم تاج‌بخش با عنوان *بررسی ناکارآمدی فرآیند آموزش ترجمه در دانشگاه‌های ایران* در سال ۹۵ به مطالعه برنامه درسی رشته مترجمی زبان فرانسه پرداخت. هدف اصلی این رساله بررسی دلایل ناکارآمدی برنامه دانشگاهی ایران در حوزه آموزش ترجمه است. چهارچوب نظری این پژوهش را دیدگاه‌ها و نظریات محققان و نظریه‌پردازان آموزش ترجمه به خود اختصاص داده که این نظریه‌ها هم از لحاظ مهارت‌های مورد نیاز استادان ترجمه و هم محتوای آموزشی برنامه‌های درسی در این زمینه است. در این رساله به سه عامل مهم دانشجوی، معلم، محتوای آموزشی توجه ویژه شده و در واقع این سه مهم مورد بررسی قرار گرفته است.

روش تحقیق

روش تحقیق این پژوهش با تجزیه و تحلیل توصیفی برنامه درسی دانشگاه‌ها در مقطع کارشناسی رشته زبان و ادبیات فرانسه، مطالعات میدانی از طریق پرسشنامه‌هایی که دانشجویان این رشته در دانشگاه‌های ایران به آن پاسخ داده‌اند و جمع‌آوری نتایج مصاحبه‌هایی که برخی از استادان به سؤالات آن پاسخ داده‌اند، هم‌زمان توصیفی و تحلیلی است. در این پژوهش مشاهده کلاس‌های ادبیات نیز محققین را در رسیدن به نتیجه‌گیری مطلوب کمک کرده است.

بحث و بررسی

بنا به تعریف Mohamed MILED سرفصل عبارت است از طراحی، سازماندهی و برنامه‌نویسی فعالیت‌های یاددهی / یادگیری در طول یک مسیر آموزشی که شامل بیان اهداف، مطالب، فعالیت‌ها و فرایندهای یادگیری و همچنین روش‌های ارزیابی پیشرفت دانشجویان است. (Miled, M. 2005:1)

آنچه از این تعریف و تعریف‌های مشابه برمی‌آید مبین ضرورت وجود سرفصل در نهادهای آموزشی است. در ایران نیز وزارت آموزش و پرورش، وزارت آموزش عالی و وزارت بهداشت، درمان و علوم پزشکی به‌عنوان بالاترین مؤسسه‌های آموزشی کشور، برنامه درسی

دانش‌آموزان و دانشجویان را بر مبنای اهداف مشخص شده در سرفصل تعیین می‌کنند. تدوین برنامه‌های درسی در هر کشور متفاوت از کشوری دیگر است چراکه سیستم آموزشی، مسائل فرهنگی و ضرورت‌های آموزشی بین کشورها متفاوت است، این تفاوت را نه تنها از کشوری به کشور دیگر که از نهاد آموزشی به نهاد آموزشی دیگر و از رشته تحصیلی به رشته تحصیلی دیگر شاهدیم. با این وجود اصول اولیه برای طرح‌ریزی سرفصل بر مبنای روش‌های مشابه است.

Xavier ROEGIERS برای نگارش سرفصل دو اصل را بیان می‌کند:

- اصل "متخصص محور"، طبق این اصل، تدوین برنامه درسی به گروه محدودی از متخصصان واگذار شده است.

- اصل مبتنی بر پروژه و مشارکت با معلمان، بازرسان، کارشناسان، مدیران مدارس و نمایندگان نهادهای آموزشی در این فرآیند است. این مشارکت در مقیاس بالایی تحقق و اثربخشی یک برنامه درسی معتبر را تضمین می‌کند، این برنامه درسی امکان تغییر واقعی در شیوه‌های آموزش و رفتارها را فراهم می‌کند. از جمله این رفتارهای مطرح شده در بین معلمان، می‌توان در مورد رویکرد مهارت‌ها، اصل ادغام شیوه‌های یادگیری، دغدغه‌ها و بازنمایی‌های دانش‌آموز و راهکارهای مناسب و ارزیابی‌های انجام شده برای تدوین سرفصل را ذکر کرد. (Miled, 2005:3)

در ایران نیز وجود سرفصل به‌عنوان یک ضرورت در امر تحصیل خودنمایی می‌کند و شورای عالی برنامه‌ریزی، به‌عنوان نهاد مسئول، از کارشناسان و اساتید متخصص در هر رشته و گرایش تحصیلی برای تدوین آن بهره می‌برد. یکی از وظایف اصلی شورای عالی برنامه‌ریزی، برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی در سطح آموزش عالی بر اساس مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی و ارائه پیشنهادهای لازم به شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد خط‌مشی کلی و سیاست‌های آموزشی و پژوهشی و برنامه‌ریزی درسی تمام مقاطع تحصیلی و رشته‌های مختلف دانشگاهی و اصلاح، تغییر و بازنگری برنامه‌های مصوب است.

Mohamed Miled در مقاله خود با عنوان "تدوین یا بازنگری سرفصل"، سه محور را برای تدوین سرفصل معرفی می‌کند: ۱- نگارش سرفصل مبتنی بر محتوا ۲- نگارش سرفصل

مبتنی بر اهداف آموزشی ۳- نگارش سرفصل مبتنی بر توانش و مهارت‌ها. بر اساس رویکرد مبتنی بر محتوا، سرفصل دروس بر پایه محتوای مواد درسی که طبق دانش، شناخت یا مضمون‌های بنیادی که باید آموخته شوند، تدوین شده و چگونگی پیشرفت این مواد درسی پیشنهادی طبق برنامه‌ای تعریف می‌شوند که به‌طور کلی مطابق با منطق مختص به رشته تحصیلی در نظر گرفته شده است. تدوین سرفصل بر اساس اهداف، با الهام از آموزش مبتنی بر اهداف و به‌ویژه با استناد به کارهای پژوهشی و سازماندهی و تنظیم محتوای تحصیلی بر مبنای مقوله اهداف مختلف (عمومی و اختصاصی) صورت می‌گیرد. تهیه سرفصل بر اساس توانش با محدود شدن به یکسری از مهارت‌ها و یا با بسیج مجموعه‌ای از منابع (دانش^۱، دانش عملی^۲، زبان زیستی^۳)^۴ در یک رشته مشخص شکل می‌گیرد. (Miled, 2002: 35-38)

همان‌طور که شاهدیم مجموعه‌ای از کارشناسان و متخصصان حول سه محور اساسی برای تدوین سرفصل دعوت به کار می‌شوند. در ایران نیز برای رشته زبان و ادبیات فرانسه طبق تحقیق صورت گرفته، دو سرفصل به‌طور عمده در دانشگاه‌ها مورد استناد و استفاده گروه‌های آموزشی زبان و ادبیات فرانسه قرار می‌گیرد. سرفصل قدیمی که مصوب سال ۱۳۶۶ است و سرفصل جدید که در سال ۱۳۹۰ بازبینی و بازنویسی شده است و در سال ۹۴ نیز مجدداً مورد بازبینی قرار گرفته است و به دانشگاه‌ها ابلاغ شده است. البته در این میان دانشگاه‌هایی نیز سرفصل جدید را از دیدگاه واحد درسی تغییر داده‌اند و از واحدهای مصوب کاسته و به برنامه تحصیلی دانشجویان دروس دیگری را افزوده‌اند. پرواضح است که این مهم نشانگر باز بودن دست دانشگاه‌ها در انتخاب سرفصل است تا حدی که حتی دانشگاه‌ها نیز می‌توانند در سرفصل تغییراتی اعمال کنند.

یکسان نبودن سرفصل دروس در دانشگاه‌ها می‌تواند سؤال‌برانگیز باشد. چرا دانشگاه‌ها از یک سرفصل واحد برای دانشجویان مقطع لیسانس استفاده نمی‌کنند؟ مگر نه آن‌که بعد از اتمام

1. Savoir
2. Savoir-faire
3. Savoir-être

۴. معادل فارسی این اصطلاحات برگرفته از "فرهنگ توصیفی اصطلاحات آموزش زبان" نوشته دکتر روح الله رحمتیان است.

تحصیلات مقطع کارشناسی، تعداد زیادی از دانشجویان تمایل به ادامه تحصیل و شرکت در آزمون کارشناسی ارشد دارند؟ طرح سؤالات آزمون ارشد بر مبنای دروس مطرح شده در کدام سرفصل است؟ اگر سرفصل قدیمی دارای نقاط ضعفی بوده که کارشناسان را بر آن داشته که سرفصل جدید تدوین کنند، چرا بعضی از دانشگاه‌ها همچنان طبق سرفصل قدیم دروس را به دانشجویان ارائه می‌کنند؟ سؤالاتی از این قبیل، ما را به انجام پژوهشی با موضوعیت کارآمدی سرفصل دروس مقطع کارشناسی زبان و ادبیات فرانسه در دانشگاه‌های ایران سوق داد.

در سرفصل ابتدا دروس در نظر گرفته برای هر نیمسال تحصیلی با ذکر واحد درس، هدف درس و سیلابس درس برای رسیدن به هدف معرفی می‌شود. ما در این پژوهش از آنجاکه دانشجویان مورد سؤال قرار گرفته از دانشگاه‌های متفاوت بودند، در طراحی پرسش‌نامه دروس مشترک از حیث هدف آموزشی و اصلی، تخصصی و اختیاری بودن درس را انتخاب کردیم. بدین ترتیب که درس‌های محض ادبیات مثل ادبیات، تئاتر و شعر فرانسه در قرن ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، نویسندگان فرانسوی زبان به‌عنوان درس‌های مشترک در هر دو سرفصل قدیم و جدید و درس‌های ادبیات معاصر فرانسه و ادبیات تطبیقی به‌عنوان دروس مشترک سرفصل جدید و سرفصل همراه با تغییر واحدها که در بعضی دانشگاه‌ها اعمال می‌شود، مورد سؤال قرار گرفتند.

انواع سرفصل

چهار نوع سرفصل وجود دارد که عبارتند از: ۱- سرفصل رسمی^۱ ۲- سرفصل جایگزین شده^۲ ۳- سرفصل تدریس شده^۳ ۴- سرفصل پنهان^۴

هاله چراغی در رساله دکتری خود انواع سرفصل را بدین ترتیب تعریف می‌کند: "در سرفصل رسمی مسیرهای آموزشی برنامه‌ریزی شده، بر اساس تمایز آنها از نظر سطح و رشته تحصیلی، طول دوره‌ها و تغییر مسیرها، رشته‌ها یا برنامه‌ها و تخصیص ساعتی آنها و ماهیت دوره‌ها و تمرین‌های در نظر گرفته شده، تعیین شده‌اند. سرفصل جایگزین، سرفصلی است که

1. Curriculum formel
2. Curriculum implanté
3. Curriculum enseigné
4. Curriculum caché

توسط کاربران اعمال می‌شود، کنترلی که توسط بازرسان موسسه آموزشی انجام می‌شود مانع از این می‌شود که معلمان یا مربیان از هرگونه آزادی در این اجرا استفاده کنند. سرفصل تدریس شده، در بیشتر سیستم‌های آموزشی اهداف مؤسسه آموزشی و اهداف برنامه‌های درسی به اندازه کافی مورد توجه است. شکاف بین اهداف، دستاوردها و تفسیرهایی که از آنها صورت می‌گیرد به عنوان نقطه ضعفی محسوب می‌شود که در سرفصل تدریس شده در واقع به این شکاف و فاصله اشاره می‌شود. برنامه درسی پنهان، ضمنی یا نهفته، شامل تجربیات، فعالیت‌های آموزشی یا دوره‌های آموزشی است که بیانگر موقعیت‌ها یا رویدادهای غیرمنتظره، علایق خاص زبان‌آموزان، نگرش‌ها و باورهای منتقل شده توسط موسسه یا معلمان است." (چراغی، ۱۳۹۴:۱۹)

آنچه در ایران شاهدیم به‌ظاهر حضور سرفصل رسمی و در واقع سرفصل پنهان در دانشگاه‌هاست. دو سرفصل به‌طور عمده در دانشگاه‌ها رایج است. سرفصل مصوب سال ۱۳۶۶ که در این تحقیق با عنوان سرفصل قدیمی نامیده می‌شود دارای نواقصی است که در سرفصل مصوب سال ۱۳۹۰ بخش عمده‌ای از این نواقص رفع شده، به‌عنوان مثال در سرفصل قدیم بخشی با عنوان هدف کلی آموزش زبان و ادبیات فرانسه در دانشگاه‌های ایران ذکر نشده که سرفصل جدید در این بخش هدف آموزش زبان و ادبیات فرانسه را چنین بیان می‌کند: "آموزش زبان فرانسه، معرفی ادبیات فرانسه زبان، تاریخ ادبیات فرانسه، تاریخچه نقد ادبی و آثار نویسندگان و منتقدین شهیر قرون هفده تا بیست‌ویک و به‌تبع آن ارتقاء سطح فرهنگ جامعه از مهم‌ترین اهداف رشته زبان فرانسه با گرایش ادبی است." (برنامه درسی رشته زبان و ادبیات فرانسه: ۴) در سرفصل قدیمی بعضی درس‌ها همچون ادبیات معاصر و ادبیات تطبیقی تعریف نشده است و درس نمایشنامه و انواع شعر فرانسه در یک‌ترم قرون ۱۷ تا ۲۰ را بررسی می‌کنند که با توجه به حجم مطالبی که در سرفصل تعریف شده است واضح است که امکان تدریس همه موارد ذکر شده در سرفصل برای مدرس غیر ممکن است چون تعداد ساعت کلاس با حجم مطالب هم‌خوانی ندارد. این ایراد در سرفصل جدید با تفکیک دروس نمایشنامه، شعر و رمان فرانسه به قرن‌های ۱۷ تا ۲۰ به‌صورت مجزا برطرف شده است. بعضی

دروس مثل درس نویسندگان فرانسوی زبان بین هردو سرفصل مشترک است. در هر دو سرفصل برای هر درس به‌طور جداگانه هدفی تعریف و طرح درس معرفی شده است. سیلابس پیشنهادی بر مبنای واحد درسی و ساعت‌های کلاسی و مبتنی بر نیل به هدف درس طراحی شده است. سیلابس در هر دو سرفصل تقریباً دارای تشابهات فراوانی است هر چند که واحد درسی در سرفصل‌ها متفاوت تعریف شده است. با مطالعه دقیق هر دو سرفصل می‌توان به اشتراکاتی دست یافت که ما پرسشنامه را بر اساس همین اشتراکات طراحی کرده‌ایم زیرا جامعه آماری این تحقیق را دانشجویانی تشکیل می‌دادند که در دانشگاه‌های مختلف و با سرفصل‌های متفاوت در حال تحصیل یا فارغ‌التحصیل بودند.

چگونگی تهیه پرسشنامه

برای تهیه پرسشنامه در ابتدا هدف تحقیق را در نظر گرفتیم و بر پایه هدف پژوهش حوزه مطالعاتی خود را به شکل دقیق تعیین کردیم. در پرسشنامه تلاش کردیم از واژگان و عبارات ساده و قابل فهم به دور از هر ابهامی استفاده کنیم و پرسش‌ها به شکل خنثی و عاری از هر پیش‌داوری مطرح شد. سؤالات پرسشنامه به زبان فارسی و اصطلاحات تخصصی، نام نویسندگان و مکتب‌ها به زبان فرانسه نوشته شد. در ابتدا پرسشنامه در بین جامعه آماری نمونه به تعداد ۱۵ نفر توزیع شد و بعد از سه هفته همان افراد دوباره به پرسشنامه پاسخ دادند تا روایی پرسشنامه مورد آزمایش قرار بگیرد. بعد از اطمینان از اعتبار و روایی پرسشنامه‌ها بین ۹۶ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های مختلف توزیع گردید و دانشجویان مدت یک هفته برای پاسخگویی به آن زمان داشتند. پرسشنامه با ۵ آیتم پاسخ‌دهی برای دروس؛ نویسندگان فرانسوی زبان، ادبیات قرن ۱۸-۱۷، نمایشنامه قرن ۱۸-۱۷، شعر قرن ۱۸-۱۷، ادبیات قرن ۱۹، نمایشنامه قرن ۱۹، شعر قرن ۱۹، ادبیات قرن ۲۰، نمایشنامه قرن ۲۰، شعر قرن ۲۰، ادبیات معاصر و ادبیات تطبیقی و البته بر طبق سیلابس طراحی و تدوین شد. هر یک از گزینه‌ها برای پاسخ‌دهندگان تعریف شده است مثلاً دانشجو می‌داند انتخاب گزینه "بسیار خوب" برای پاسخ‌دهی، بیانگر تسلط بر متون ادبی و قدرت تحلیل متن ادبی و شناخت کامل نویسنده است. بعد از جمع‌آوری، اطلاعات پرسشنامه‌ها در اپلیکیشن SPSS وارد و مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. ریز اطلاعات به دست آمده از این پژوهش در رساله تحقیقی نوشته شده که به

علت حجم بالای مطالب در این مقاله فقط به ذکر آمار نهایی به دست آمده برای هر عنوان درسی بسنده می‌کنیم.

نتیجه تحلیل داده‌های پرسشنامه

با توزیع پرسشنامه‌ها بین دانشجویان سال چهارم لیسانس، فارغ‌التحصیلان، دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه‌های تهران، مشهد، اصفهان، تبریز و سبزوار نتیجه داده‌ها بدین ترتیب بیان شد:

عنوان درس	هیچ	کم	تا حدودی	خوب	بسیار خوب
نویسندگان فرانسوی زبان	٪۶۶,۳	٪۱۹	٪۱۳,۱	٪۱,۳	٪۰,۳
رمان قرن ۱۷	٪۲۲,۵	٪۱۹,۳	٪۳۴,۲	٪۲۱,۹	٪۲,۱
رمان قرن ۱۸	٪۲۵,۵	٪۱۸,۳	٪۳۰,۹	٪۲۱,۷	٪۳,۶
نمایشنامه قرن ۱۷-۱۸	٪۷,۶	٪۲۱,۷	٪۳۵,۸	٪۳۰,۴	٪۴,۵
شعر قرن ۱۷-۱۸	٪۲۰,۳	۲۵,۳	٪۲۹,۳	٪۲۲,۹	٪۲,۲
رمان قرن ۱۹	٪۱۹,۲	٪۲۴,۶	٪۳۱,۲	٪۲۲,۳	٪۲,۷
نمایشنامه قرن ۱۹	٪۱۵,۳	٪۳۶,۱	۲۹,۷	٪۱۸	٪۰,۹
شعر قرن ۱۹	٪۱۱	٪۲۴,۶	٪۳۶,۲	٪۲۵,۳	٪۲,۹
رمان قرن ۲۰ قبل از ۱۹۱۴	٪۳۱,۸	٪۲۶,۵	٪۲۲,۹	٪۱۶,۴	٪۲,۴
رمان قرن ۲۰ ۱۹۱۹-۱۹۳۹	٪۴۱,۶	٪۳۰,۸	٪۱۹,۷	٪۷,۱	٪۰,۸
رمان قرن ۲۰ بعد از ۱۹۴۰	٪۲۶,۱	٪۲۶,۷	٪۲۶,۵	٪۱۸,۶	٪۲,۱
نمایشنامه قرن ۲۰	٪۱۷	٪۳۰	٪۳۰,۶	٪۲۰	٪۲,۴
شعر قرن ۲۰	٪۳۴,۱	٪۲۹,۴	٪۲۳,۸	٪۱۱,۷	٪۱
ادبیات معاصر فرانسه	٪۶۴,۷	٪۲۱,۴	٪۱۰,۷	٪۲,۹	٪۰,۳
ادبیات تطبیقی	٪۳۴,۹	٪۳۳,۳	٪۲۴,۱	٪۷,۵	٪۰,۲

با جمع‌بندی نهایی تحلیل داده‌ها بر اساس آزمون‌های آماری معتبر همچون تست فریدمن، بعد از تقسیم‌بندی دروس به گروه‌های رمان، شعر و نمایشنامه شاهد نتیجه متغیرهای معنادار شدیم.

تست فریدمن یک تست غیر پارامتری است که امکان مقایسه بیش از دو نمونه را فراهم می‌کند.

Statistiques

poésie

N	Valide	96
	Manquant	0
Moyenne		2.5278
Ecart type		.52645
Minimum		1.38
Maximum		3.49

Statistiques

		poésie	roman	theatre
N	Valide	96	96	96
	Manquant	0	0	0
Moyenne		2.5278	2.4432	2.6826
Ecart type		.52645	.46554	.54877
Minimum		1.38	1.35	1.50
Maximum		3.49	3.51	3.77

Statistiques

theatre

N	Valide	96
	Manquant	0
Moyenne		2.6826
Ecart type		.54877
Minimum		1.50
Maximum		3.77

Rangs

	Rang moyen :
roman	1.63
theatre	2.43
poésie	1.95

نتیجه نهایی نشانگر موفق بودن دانشجویان در درس نمایشنامه در مقایسه با درس شعر و رمان است. البته این موفقیت در سطح مطلوب دانش از نظر رسیدن به هدف مندرج در سرفصل نیست اما در مقایسه با نتیجه حاصل برای درس شعر و رمان اوضاع دانشجویان در درس نمایشنامه بهتر است.

بررسی داده‌ها

درس *نویسندگان فرانسوی زبان*، در هر دو سرفصل قدیم و جدید با هدف آشنایی با آثار و افکار نویسندگانی که از طریق زبان فرانسه خود را شناسانده‌اند و ادبیاتی را به وجود آورده‌اند که امروزه جزء ادبیات غنی فرانسه شده، با دو واحد تعریف شده است. برای نیل به این هدف سیلابسی به مدرس پیشنهاد شده که در طول یک نیمسال تحصیلی مدرس باید موارد ذکر شده را درس بدهد. میزان تسلط و آشنایی دانشجویان با نویسندگان فرانکوفون و آثارشان، بعد از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها نشانگر این است که ۶۶٫۳٪ دانشجویان گزینه "هیچ" را برای این گزینه انتخاب کرده‌اند. کلاس "نویسندگان فرانسوی زبان" کلاس موفقی از نظر رسیدن به هدف سرفصل نبوده است. برای واکاوی دلیل این عدم موفقیت "مصاحبه با دانشجویان و اساتید" و "مشاهده کلاس" گزینه ما بود. از علل اساسی این ناکارآمدی؛ در دسترس نبودن منبع تدریس مناسب برای استاد، عدم تناسب ساعت درسی و تعداد کلاس‌های برگزار شده در طول یک نیمسال و سیلابس تعریف شده، عدم آشنایی دانشجویان با بیشتر نویسندگان فرانکوفون حتی در حد علم به نام نویسنده به دلیل موجود نبودن کتاب‌های این نویسندگان در بازار کتاب چه به زبان فرانسه و چه به زبان فارسی.

درس *رمان قرون ۱۷ و ۱۸ فرانسه* در سرفصل قدیم با عنوان *ادبیات قرن ۱۷ و ۱۸ فرانسه* تعریف شده ولی هدف عنوان شده در هر دو سرفصل برای این درس مشترک و بدین ترتیب است: آشنایی دانشجویان با سبک و افکار رمان نویسان قرون ۱۷ و ۱۸ فرانسه از خلال منتخبی از آثار نویسندگان. در هر دو سرفصل، نام برخی از نویسندگان به چشم می‌خورد. گزینه "تا حدودی" با ۳۴٫۲٪ برای قرن ۱۷ و ۳۰٫۹٪ برای قرن ۱۸ بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است. نویسندگان مشهورتر همچون راسین، مولیر، ولتر و مونتسکیو و مکتب ادبی کلاسیسیسم و جریان روشنگری بیشترین درصد از لحاظ آشنایی و دانش "بسیار خوب" و "خوب" دانشجویان را به خود اختصاص داده‌اند. در مصاحبه‌ای که با تعدادی از استادان زبان و ادبیات فرانسه داشتیم، یکی از علت‌های عمده عدم موفقیت دانشجویان در این درس، ضعف توانش زبانی و واژگانی برای فهم متن فرانسه آثار نویسندگان قرون ۱۷ و ۱۸ عنوان شد. نقش ترجمه در آشنایی هرچه بیشتر دانشجویان با آثار نویسندگان قرون ۱۷ و ۱۸ نیز نقش بسیار پررنگی است. *رمان قرن نوزدهم* در سرفصل قدیم با عنوان *درس ادبیات قرن نوزدهم* و با

چهار واحد درسی تعریف شده، هدف درس نیز آشنایی دانشجویان با سبک و افکار رمان نویسان قرن ۱۹ فرانسه از خلال منتخبی از آثار نویسندگان مشخص شده است. ۳۱,۲٪ دانشجویان گزینه "نسبتاً" را برای سطح دانش خود در این درس انتخاب کرده‌اند. سیلابس هر دو سرفصل دارای اشتراکات فراوانی است و همین امر موجب رضایت‌بخش بودن نتیجه کلاس از دیدگاه دانشجویان و اساتید شده است. *رمان قرن بیستم* در بازه‌های زمانی قبل از ۱۹۱۴، از ۱۹۱۹ تا ۱۹۳۹ و بعد از ۱۹۴۰ در هر دو سرفصل با عنوان قرن بیستم تعیین شده با این حال تفاوت نتایج قابل‌تأمل است، ۴۱,۶٪ دانشجویان، دانش خود را از رمان فرانسه در سال‌های ۱۹۱۹-۱۹۳۹ "هیچ"، ۲۶,۷٪ دانش خود را برای رمان بعد از ۱۹۴۰ "کم" و ۲۶,۵٪ برای رمان قبل از ۱۹۱۴ "کم" ارزیابی کرده‌اند. تدریس برای اساتید بسیار زمان‌بر است؛ چراکه مدت‌زمان معین شده برای تدریس و حجم مطالب خواسته شده تناسب ندارند. سیلابس فهرست بلندبالایی از نویسندگان قرن بیستم دوره‌های مختلف تاریخی را که البته مهم و تأثیرگذار هستند برای مدرسین مطرح کرده است حال‌آنکه ساعت کلاسی در نظر گرفته برای درس همخوانی با حجم مطالب ندارد و البته نکته بسیار مهم ضعف زبان فرانسه دانشجویان نیز باعث کندی کار می‌شود و آنچه که رقم می‌خورد یا بخش عمده‌ای از آثار و نویسندگان در پایان نیمسال تدریس نمی‌شود یا مطالب سریع و بدون دریافت مفید از سوی دانشجویان تدریس می‌شود.

درس *نمایشنامه قرون ۱۷ و ۱۸* در سرفصل قدیم مطالب ذکر شده سرفصل جدید را در دو درس نمایشنامه و ادبیات قرون ۱۷ و ۱۸ عنوان کرده، البته واحد درسی در سرفصل قدیم چهار واحد بوده و در سرفصل جدید سه واحد برای این درس در نظر گرفته شده است لذا اشتراکاتی را در هر دو سرفصل برای آشنایی دانشجویان یافتیم. هدف تعریف شده برای درس نمایشنامه این چنین آمده است: آشنایی دانشجویان با سبک و افکار نمایشنامه نویسان قرون ۱۷ و ۱۸ از خلال منتخبی از آثار آنان، تقویت فن بیان و ادای صحیح دیالوگ‌ها. ۳۵,۸٪ دانشجویان میزان آشنایی و دانش خود از این درس را "نسبتاً" ارزیابی کرده‌اند و ۳۰,۴٪ گزینه "خوب" را انتخاب کرده‌اند. درس *نمایشنامه قرن نوزدهم* در سرفصل قدیم عنوان نمایشنامه و ادبیات قرن نوزدهم شامل مطالبی مشترک با سیلابس مطرح شده در سرفصل جدید برای درس

نمایشنامه قرن نوزدهم دارد اما واحد درسی متفاوت در سرفصل‌ها را شاهدیم، سرفصل قدیم چهار واحد برای درس و سرفصل جدید دو واحد در نظر گرفته شده است. هدف درس این-چنین عنوان شده است: آشنایی دانشجویان با سبک و افکار نمایشنامه نویسان قرن ۱۹ فرانسه و ابتدای قرن بیستم، تا قبل از جنگ جهانی اول از خلال منتخبی از آثار آنان، تقویت فن بیان و ادای صحیح دیالوگ‌ها. ۳۶,۱٪ گزینه "کم" را برای سطح دانش خود درباره نمایشنامه قرن نوزدهم انتخاب کرده‌اند. درس **نمایشنامه قرن بیستم** که در سرفصل قدیم با عنوان نمایشنامه و درس تاریخ ادبیات قرن بیستم دارای سیلابس مشترک با درس نمایشنامه قرن بیستم است و هدف درس آشنایی دانشجویان با سبک و افکار نمایشنامه نویسان قرن بیستم فرانسه از خلال منتخبی از آثار آنان، تقویت فن بیان و ادای صحیح دیالوگ‌ها عنوان شده است و ۳۰,۶٪ دانشجویان سطح دانش خود را "نسبتاً" ارزیابی کرده‌اند. آشنایی با درس نمایشنامه وضعیت مطلوب‌تری در مقایسه با سایر دروس دارد. نتیجه حاصل از مصاحبه با دانشجویان و اساتید حاکی از مثبت بودن نقش جشنواره دانشجویی نمایشنامه است. اشتیاق دانشجویان برای شرکت در این رویداد هنری-دانشجویی انگیزه آشنا شدن حرفه‌ای‌تر با هنر نمایشنامه و اصول آن از طریق حضور در اجرای نمایشنامه‌ها را بیشتر کرده است. به گونه‌ای که ۷,۶٪ دانشجویان آشنایی و سطح دانش خود نسبت به این درس را "هیچ" بیان کرده‌اند.

درس **شعر قرون ۱۷ و ۱۸** در سرفصل قدیم مطالب ذکر شده سرفصل جدید را در دو درس انواع شعر فرانسه و ادبیات قرون ۱۷ و ۱۸ عنوان کرده، واحد درسی در نظر گرفته در سرفصل قدیم چهار واحد و سرفصل جدید دو واحد است. طرح سؤالات پرسشنامه براساس نقاط اشتراک هر دو سرفصل است. این درس با هدف آشنایی دانشجویان با سبک و افکار شعرای قرون ۱۷ و ۱۸ فرانسه از خلال منتخبی از اشعار آنان، تقویت و مهارت روخوانی با رعایت آهنگ و وزن شعر و در نیمسال پنجم ارائه می‌شود. ۲۹,۳٪ دانشجویان گزینه "نسبتاً" را برای میزان آشنایی خود با شعر قرون ۱۷ و ۱۸ فرانسه انتخاب کرده‌اند. درس **شعر قرن نوزدهم** در سرفصل جدید که در سرفصل قدیم با عنوان شعر فرانسه و بخشی از مطالب هم در قالب درس ادبیات قرن نوزدهم فرانسه تدریس می‌شود با هدف آشنایی دانشجویان با سبک و افکار شعرای قرن نوزدهم فرانسه از خلال منتخبی از اشعار آنان، تقویت مهارت روخوانی با

رعایت آهنگ و وزن شعر در نیمسال ششم دوره کارشناسی ارائه می‌شود. ۳۱,۲٪ دانشجویان با انتخاب گزینه "نسبتاً"، دانش خود را در حد آشنایی با اسم شاعر و شناخت اصول اولیه شعر فرانسه ارزیابی کرده‌اند. درس شعر قرن بیستم در سرفصل قدیم در دو درس انواع شعر فرانسه و ادبیات قرن بیستم در نیمسال هفتم مقطع لیسانس ارائه می‌شود. هدف این درس آشنایی دانشجویان با شاعران بزرگ و اثرگذار نیمه اول قرن بیستم فرانسه، تقویت مهارت روخوانی با رعایت آهنگ و وزن شعر است. ۳۴,۱٪ دانشجویان سطح دانش خود در این درس را "هیچ" ارزیابی کرده‌اند.

درس‌های ادبیات معاصر و ادبیات تطبیقی در سرفصل قدیم تعریف نشده‌اند و سرفصل جدید برای هرکدام دو واحد درسی در نیمسال هشتم را در نظر گرفته است. هدف تعیین شده برای درس ادبیات معاصر آشنایی با ادبیات سه دهه اخیر فرانسه و برای درس ادبیات تطبیقی آشنایی دانشجویان کارشناسی با ادبیات تطبیقی و ادبیات عام، از ادبیات خودی تا ادبیات دیگری است. هر دو درس بسیار مهم و کاربردی هستند ولی نتایج حاصل شده از این تحقیق برای این دو درس و به‌طور خاص ادبیات معاصر بیانگر عدم موفقیت در کسب دانش مطلوب توسط دانشجویان است. ۶۴,۷٪ دانشجویان رضایت مطلوب از سطح دانش خود براساس سیلابس مطرح شده نداشتند و دانش خود را در زمینه این درس "هیچ" و ۳۴,۹٪ نیز همین سطح توانش را برای درس ادبیات تطبیقی اعلام کردند.

نتیجه‌گیری

با مطالعه سرفصل‌های مورد استناد دانشگاه‌های مختلف و بررسی اهداف هر درس و مطالعه دقیق سیلابس مطرح شده برای نائل شدن به هدف هر درس، مشاهده کردیم از آنجایی که دانشگاه‌ها از سرفصل یکسان استفاده نمی‌کنند و دانشجویان جامعه آماری ما از دانشگاه‌های متفاوت هستند و هدف ما بررسی کارآمدی محتوای تحصیلی مبتنی بر سرفصل است، بر آن شدیم در تهیه پرسشنامه این محدودیت را با طرح سؤالاتی در حوزه مطالب مشترک بین سرفصل‌ها به حداقل برسانیم. علاوه بر پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده نیز از راه-کارهای ما برای رسیدن به نتیجه بهتر بود. نتیجه مشاهدات و مصاحبه‌ها بدین ترتیب بیان شد:

- عدم تناسب بین واحد درسی و ساعت در نظر گرفته برای هر درس با موارد مطرح شده در سیلابس هر سرفصل.
- ناکافی بودن منابع درسی در دسترس برای بعضی از دروس همچون «نویسندگان فرانسوی زبان».
- ناتوانی دانشجویان برای درک مفهوم آثار به دلیل سطح پایین دانش زبان فرانسه آنها.
- عدم علم و آگاهی اساتید نسبت به برخی از نویسندگان مطرح شده در سیلابس، این نکته برای درس «نویسندگان فرانسوی زبان» و «ادبیات معاصر فرانسه» به‌طور خاص مشهود بود.
- ترتیب آشنایی دانشجویان با ادبیات فرانسه از قرن هفدهم به قرن بیستم و ادبیات معاصر از نظر تاریخی قابل دفاع است اما از نظر آموزشی قابل بحث است؛ چراکه دانشجوی سال سوم که در وضعیت خوش بینانه سطح زبان A2 دارد باید متون فرانسه قدیم را بخواند و تحلیل کند حال آنکه خیلی از ساختارهای آن در فرانسه جدید نیز کاربرد ندارد. با این حال در ارزیابی‌های صورت گرفته از دانشجویان، شاهد بودیم که میزان آشنایی آنها با نویسندگان شهیر و مکتب‌های ادبی که دربرگیرنده اصول و قواعد هستند در سطح مطلوب «بسیار خوب» و «خوب» است ولی قدرت تحلیل آثار نتیجه رضایت بخشی ندارد که نشأت گرفته از عدم تسلط به متن از نظر محتوایی است.
- نقش مهم ترجمه در آشنایی دانشجویان با آثار را نباید نادیده گرفت. یکی از علل کسب درصد بالا برای گزینه «هیچ» در ارزیابی سطح شناخت و دانش آثار نویسندگان فرانسوی زبان و ادبیات معاصر موجود نبودن آثار این نویسندگان در بازار کتاب و نشر ایران بود.
- نقش اساسی استاد-محقق برای اداره کلاس ادبیات نیز یکی از اساسی‌ترین نقاط قوت برای بهبود سطح کلاس‌های ادبیات در دانشگاه است. استاد تا چه میزان دانش خود را نسبت به مطالبی که باید آموزش دهد به‌روز کرده است؟ شرح حال پژوهشی استاد ادبیات در زمینه ادبیات فرانسه آیا شرح حال مناسبی هست؟ استاد ادبیات باید محقق و پژوهشگری باشد که علاوه بر ادبیات، هنر را نیز به‌خوبی بشناسد، آگاهی و سواد بالایی

در زمینه زبان و ادبیات فارسی داشته باشد تا بتواند به کمک ادبیات تطبیقی، کلاس‌های ادبیات را به کلاس‌های کاربردی، قابل فهم و شیرین تبدیل کند. البته در اهمیت نقش استاد باید ضرورت توانایی انتقال مطالب و آشنا بودن به راهبردهای این انتقال نیز خاطر نشان کرد.

- در سرفصل جدید درسی با عنوان کارگاه مطالعه با ارزش دو واحد تعریف شده است. این واحد درسی را باید به‌عنوان نقطه قوت سرفصل جدید معرفی کرد که می‌تواند در رفع مشکلات مربوط به کلاس‌های ادبیات کمک شایانی به اساتید کند. اگر از نیمسال پنجم تا نیمسال هشتم این درس برای دانشجویان ارائه شود، با توجه به هدف این درس که فرهنگ‌سازی کتابخوانی از طریق مطالعه روشمند چندین اثر از ادوار مختلف ادبیات فرانسه، ارتقاء فرهنگ ادبی دانشجویان است، می‌تواند در هر نیمسال آثار مهم ادبی قرن مدنظر را به دانشجویان بشناساند. با مشاهده کلاس کارگاه مطالعه دیدیم که هر دانشجو با تعیین استاد مکلف به خواندن دست‌کم شش اثر از ادبیات فرانسه در طول‌ترم خواهد بود، این مطالعات خارج از کلاس درس انجام می‌پذیرد و در کلاس بیان شفاهی و خلاصه رمان به‌طور بخش‌بخش ارائه می‌گردد. اگر این درس در هر نیمسال و متناسب با درس رمان، شعر و نمایشنامه آن نیمسال ارائه شود و البته مشروط به حضور استاد-محقق برای اداره کلاس، می‌تواند بسیار مفید واقع شود.
- نقش سرفصل در کارآمدی کلاس‌های ادبیات قطعاً نقش مهمی است؛ چراکه سرفصل به‌مثابه چراغ‌راهنما برای استاد عمل می‌کند و برنامه‌ریزی یک نیمسال تحصیلی را بر اساس سیلابس به استاد ارائه می‌کند. البته برای ما جای سؤال است که اگر سرفصل قدیم دارای نقاط ضعفی بوده که با نظر کارشناسی اساتید متخصص برطرف شده و سرفصل جدید نگاشته شده، چرا تعدادی از دانشگاه‌ها همچنان به استفاده از سرفصل قدیم پافشاری می‌کنند؟

کتابنامه

چراغی، هاله. (۱۳۹۴). مطالعه برنامه درسی زبان فرانسه دانشگاه‌ها در مقطع کارشناسی و تأثیر آن در موفقیت و عدم موفقیت به‌کارگیری زبان نزد دانشجویان (از محتوا و عملکرد تا چالش‌ها و چشم‌اندازها). رساله دکتری. دانشکده علوم انسانی. دانشگاه تربیت مدرس.

Camara, M et al. (2009). «Du curriculum formel au curriculum enseigné: Comment les maîtres contractuels comprennent et mettent en œuvre le programme rénové de l'enseignement élémentaire?».° Programme des subventions ROCARE pour la recherche en éducation.

Hussaye, Jean. (1988). *Le triangle pédagogique*. Berne: Peter Lang.

MILED, Mohamed. (2002), «Élaborer ou réviser un curriculum». In *Le Français dans le monde*, mai- juin 2002, n° 321. pp.35-38.

MILED, Mohamed. (2005), *Un cadre conceptuel pour l'élaboration d'un curriculum selon l'approche par les compétences*, Tunis Expert en education: BIEF.